

Цетиње, 19. маја

У прошлу недјељу отворено је на свечан начин Народно Позориште на Цетињу. Извођели су присуствовати: Књаз Господар, Књаз Петар, дипломатски кор, великодостојници и пуно отмене публике из грађанства, чиновничког и официрског реда. Зетски Дом забиљежио је тога дана још један знаменит датум. Он ће се у потоњој повјесници не једанпут спомињати, нарочито кад се буду ређали културни зачеци и напреди под владавином Књаз Николе I, „најзнаменитијег владара, што је икада Српство имало“, како прије неки дан рече г. Корабљов у свечаној сједници „Славјанског Благотворителног Ошчества“.

До сада су се у Зетском Дому давале представе од времена на вријеме. Давали су их мјесни дилетанти, а по који пут и позоришне трупе које су кад и кад Цетиње посјећивале. Од 16. маја стекло је Цетиње стално своје позориште, благодарећи иницијативи Господаревој и његовој штедрој руци, која за све што је племенито и напредно налази средства и помоћи.

Почети су свуда тешки и скромни. Неће лако бити ни оворе зачетку. А скроман мора бити већ и зато, што су рекрутоване снаге по превасходству нове и младе, те им се ваља усавршавати. Нема сумње да ће то ићи брзо и да ћемо ускоро имати трупу, која ће моћи задовољити све захтјеве једне модерне позорнице. Та ће трупа с временом давати представе и по другим градовима Црне Горе и на тај начин постати једна врста народне школе.

Увјерени смо, да ће се добро одмјеравати сваки корак, који се у оворе правцу буде чинио. Народна школа овога стила треба колико да његује здрав укус у народу, толико и да одговара његовом душевном бићу, како не би у самоме почетку, а на штету угледа саме установе, па богме и на штету материјалну, наступиле између укуса публике и позоришта дисхармоније. С избором представа треба да се марљиво поступа и да се јуначки дух народни не саблажњава којекаким западњачким накарадама, писане за укус усмрђелих сирева тамошње публике. Овдје још цвјета јуначки дух, и о том треба водити строга рачуна. Овдје је још дивна пјесма: „Радо иде Србин у војнике“ и т. д., мјесто оних на форму: „Ко пије, тај у срећи проводи вијек“. Позориште, које у овој тачци не би умјело да се прилагоди јуначком култу народном, промашило би циљ и постало би убрзо лишај на народном тијелу, који се нерадо трпи. Ово су само напомене, а ми смо увјерени, да су и оне излишне и да ће се ударити путем којим једино ваља поћи.

Кад погледате с краја на крај, видите лијеп низ лијених успјеха, које Црна Гора постиже. Овамо јој велике силе указују ријетку пажњу шилући своје убојне флоте у барски залив да поздраве Књазу Господара и сву Црну Гору, желећи им од срца сваки напредак; онамо се велики словенски цар при-ма кумства, да крсти најмлађе унуче Господарево, тамо држе свечане сједнице најодличнија лица руске пријестонице, гдје се велича име Господарево, преко океана кличу добри Срби: живјео Књаз, живјела Црна Гора, а у земљи примјеран ред, напредак и чврсти темељи за једну велику Приморску Србију, којој је, као што је напоменуто у реченој сједници Благ. Слав. Обшчества, намијењена велика улога у будућности српској. Овакоме напретку мора се свако српске срце радовати.

Отварање Народног Позоришта

У недјељу је на свечан начин отворено позориште на Цетињу, које ће од сада носити назив: Краљевско Црногорско Народно Позориште.

Прије подне је био матине у Зетском Дому, који је почео с извођењем и свечано отварањем Црногорског Народног Позоришта. Пред Зетским Домом била је постројена војска са музиком, а чело је вођао Њ. Кр. В. Књаз Господар, доводио са Књазом Петром и својом пратицом поздрављен је из пуних одликова, послије чега је ушао у дворану и заузео своје мјесто у дворској ложи. Крај Њега су биле г-ђа и г-ђице кћери талијанског посланика.

Долазак Господарев у позоришну дворану војна музика је поздравила химном, а окупљени клицањем: живио.

Када се подигла завјеса, на позорници су се указали г. министар просвјете, управа позоришта и особље позоришта са члановима пјевачког друштва „Његош“, заокружујући бисту Господареву, која је у средини била намјештена. Тада је г-ђа Петровићка одекламовала пролог, који је за ову прилику спремио, како нам рекоше, наставник г. Ђукић, један од чланова управе.

По томе је министар просвјете г. П. Вучковић парочитим говором замолио Њ. Кр. В. Књазу Господара, да изволи отворити Књаж. Црногорско Народно Позориште, и Њ. Кр. В. Господар је прогласио отварање позоришта овим ријечима:

„Господо,

Божјом вољом ево дочеках и овај радосни дан у свом животу. С великим одушевљеним задовољством видим како Моја драга земља све сигурније и сигурније корача путем културе и прогреса. Данашњим свечаним отварањем црногорског Народног Позоришта полаже се још један камен темељац у грандиозној згради умнога развитака драгог Ми народа. Од данас, господо, наши савремени и будући нараштаји имаће могућност, да у својој кући виде и изуче велике творевине ума људскога, да се упознаду са љепотом и грдобом живота, са веселим смијехом и шалом, као и са трагичношћу човјечијег духа. Приказивање на позорници важних историских момената и читавих епоха, развиће естетских особина душе, а заједно с њима моралних и умних, једном ријечи — облагорађивање читаве природе човјечије — зар је то мала задаћа позори-

шта и драмске умјетности? Правилно схваћено и постављено позориште је друга школа у народу, у којој се могу учити најсиромашнији као и најбогатији, људи најнижег и највишег друштвеног стањења; оно је свагда и у сва времена служило храмом просвјете и науке. Негдје давно, на неком мјесту сам рекао о храбром и великом српском освајачу, цару Душану:

„На када се одморно
Од оклопа и од штита,
С науком се он базира,
И многе је књиге чита“.

Књига нас неће омлачити. Наша крв, наша јуначка црногорска крв црпиће у науци и умјетности моћ, да су Црногорци још бољи јунаци, него кад би остали, у свом примитивном стању. Народ је Мој бројно мали, али морално ће бити велики док у једној руци уздржи брус да сабљу оштри, а у другој књигу да се њом просвјећује.

Све ће нас окупљати позориште; свијема ћемо предочавати једне исте слике и призоре живота; у свијема ће једнако будити узвишене мисли и осјећаје.

Нека је благословен дан отварања нашег позоришта! Нека Свемогући упути нашу установу ста-зом Пророка Библије! Нека црногорско Народно Позориште с достојанством и јачињом интелектуалном и моралном напређе драгога Моме срцу народно црногорскога!..“

Говор г. Вучковића био је:

„Ваше Краљевско Височанство, Свјетлости Ваше Милости овај ми је најдражи, јер ми се у овако свечаној и драгој прилици пружа срећа на могућност да упути и наше Краљевско Височанство најсрданији поздрав.“

Моје ријечи полазе с овог умјетничког мјеста, а из живота ове наше установе и из дубина наших душа, које припадају нашим народним идеалима.

Ми отварамо данас милошћу Узвишенога Господара и добрим схватањем нашег народног друштва Црногорско Народно Позориште.

Наша ратничка и јуначка земља добила једну нову тековину у свом просвјетном напретку, коју је отаџбини и Српству једнако потребна као и наоштрени мач, као и челично срце.

Она вјештина којој ће да послужи и коју ће да његује ово мјесто, и сувише је значајна, и сувише важна, да јој се на вриједности ништа одузме.

Од давнина с позориштем је била скопчана виша идеја умјетности и ближе намјера за свакидашњи живот. — Позоришта су постала књигом живота, народном говорницом и народним васпитањем.

Вријеме је те особине њихове утврдило, изоштрило и проширило. И данас нема културног друштва, које не би свој напредак добрим дијелом приписивало оној установи, која при ноћној свјетлости једним неживим животом, а с највишом идејом љепоте служи васпитању и оплемењивању ума и душе.

Може се рећи да је у ослобођењу Италије узела учешћа и позоришна вјештина, па да је Алфијери са осталим великанима отаџбине генерације и идеји вођа оних мјас, које су, предвођене Мацинијем и Гарибалдијем и стотинама имених

и безимених, довршили дјело народног уједињења.

Несравњујући велико с малим, нама у овом часу ипак лебди пред очима ово величајно поређење. И наш народни живот осјећа живо потребу ширег полета и тањег васпитања. И наше су народне чежње сличне онима, које су у густе редове сабиле борце питоме Италије. И нама треба живе прошлости за нашу садашњост, јаке ријечи, смијеха и пријекора, поноса, суза и величања — укратко свега онога, што поправља и диже, обара и ствара. Те потребе испуњује драмска умјетност као најближи израз непосредног живота.

Наше Народно Позориште руководиће оне идеје, које сачињавају битност нашег народног живота. Оно ће бити пантеон наше велике прошлости. У њему ће народна пјесма, у којој се огледа сва величина наше народне душе, наћи свога израза у оном облику и на онај начин, који доликује умјетности овога мјеста и светињи народне прошлости.

Не презајући од напора, и сматрајући своју вољу увијек јачом од наших сила; с потпуним повјерењем гледамо у будућност ове установе, којој су намијењени и у нашој отаџбини и у Српству тако драгоцјени задатци.

Изнад сваке је сумње, да црногорско Народно Позориште испуњавајући једну осјетну празнину у нашем друштвеном јавном животу, одговара потпуно просвјетним и националним потребама.

Ваше Краљевско Височанство! ову нову тековину наше отаџбине приписиваће и најкаснија покољења Вашем постојаном старању за народни просвјетни напредак. Епоха Вашег славног владања испуњена је бесиртним дјелима мача и пера, просвјетљености и државних преображаја. У низу тих блиставих творевина, од којих је свака споменик тврђи и трајнији од вјечности, народна историја забиљежиће и постанак овог дјела, коме је милост и пронајавост Вашег Краљ. Височанства прва побуда, прва замишља, прво остварење и живот. Казаће једном кроника овог Народног Позоришта: Темељи ове зграде воде у дубину душе онога свијетлога српскога Владара, који је био најчистији носилац српске мисли, творац народне слободе, држава српска и тврђава српска. Казаће будућност оно што осјећа захвално садашњост, казаће: слава Ти Господару, слава и хвала по хиљаду пута!

И ја, као садашњи представник просвјете у Црној Гори, предајући ову значајну културну установу под очинску заштиту Вашу, најсмијерније молим Ваше Краљевско Височанство, да благоизволи прогласити Краљевско Црногорско Народно Позориште отвореним.

Пјевачко друштво „Његош“ отпјевало је химну, која је пропраћена бурним клицањем „живио!“, као год и свака тачка програма.

Господар је послије тога из ложе сишао у бифе, гдје је била приређена закуска и извођено се тамо дуго задржати, послије чега се одвезао својим аутомобилом, испраћен итронираним химном и бурним клицањем.

Гости, међу којима су били многи представници страних држава, министри и

Свечана аудијенција. У понедељак прије подне примљен је у свечаној аудијенцији код Њ. Кр. В. Књаза Господара новонаименовани отомански посланик г. Сабд Едина. Посланик се у Двор довео аутомобилу у пратњи вршиоца дужности дворског марша-

ла г. С. Рамадановића и ордонанс официра заједно са оба секретара посланства. Пред двором постројена почасна чета одала му је прописне почести, послје чега је нови посланик предао Господару своје акредитиве.

Досадањи посланик г. Баки беј предао је раније своје опозивно писмо и отпутовао са Цетиња.

Вратио се. Њ. В. Књаз Мирко прошле суботе вратио се на Крушевац.

Црногорци у Америци за јубилеј. Поводом јубилеја Господарева Црногорци у Америци образовали су привремени одбор, који се нарочитим позивом обратио Црногорцима преко океана ради договора о свом учешћу у Господаревој прослави. У томе позиву крај осталог се вели: „Седми владар од славне династије Петровић-Његош навршије августа мјесеца 50 година своје мудре и сретне владавине, наш узвишени Господар, који је, уз помоћ његових вјernih и одајних Црногораца с мачем и пером у руци успио унаприједити, проширити и повести к прогресу и цивилизацији данашњу нашу малену али јуначку домовину; данашњи облик наше домовине је дјело руку његових. — Педесетогодишњица владе нашег узвишеног Господара

јесте до данас прва педесетогодишњица Српског Владара. С тога ми Црногорци, удањени од наше малене али јуначке домовине, шаљемо свој околној српској браћи овај братски позив, да бисмо се по могућству у што већем броју окупили и држали скупштину, на којој ћемо изабрати централни одбор и ријешити како и на који начин да се одужимо и дамо видљиве знаке сновљег поштовања и поданичне вјерности, нашем данас сретно владајућем владару.“

Тополица. Поводом доласка талијанске ескадре у Бар, „Вечерње Новости“ су донијеле слику Тополице, дворца Њ. Кр. В. Књаза Престолонашљеника.

Помоћ Црне Горе — Турској! И страна штампа је почела да забавља читалачки свијет изненађењима из Црне Горе! И та изненађења већ нијесу мала, него замашна. Црна Гора понудила је своју помоћ Турцима противу — арбанашких устаника! Тако јавља лондонски „Стандард“, а ту сензацију са највећим задовољством проносе и други листови. Како је то једна одвратна и гнусна измишљотина, то су „Биоградске Новине“ са свијем разложно противу ње устале, овако је објашњујући: „Намјера јој је да код побуњених Арнаута изазове огорчење противу Црне Горе. На Цетињу мирно посматрају догађаје у своје арбанашкоме сусједству. Црна Гора искрено жели да Турска у крајевима поред црногорске границе што прије успостави ред и мир. То је како у интересу саме Турске и младотурског режима, чији се напори за преобрабај отоманске империје на Цетињу прате са симпатијама, тако и у интересу исправних односа међу сусједним државама.“

Посјета у Бару. Биоградско „Ново Вријеме“ донијело је уводни чланак поводом посјете талијанске ескадре у Бару, говорећи о значају ове посјете.

Ослобођен као невин. Одлуком Великог Суда Никола Ђ Бошковић, бив. управник царинарнице, који је био оптужен за фалсификат поводом проневијере новца на андријевачкој царинарници, ослобођен је сваке одговорности као невин.

† Д-р Р. Кох. Чувени бактреолог професор др. Роберт Кох, ко-

ји се због мане у срцу бавио на лијечењу у Баден Бадену умро је прошле суботе у 68. г.

† Коломан Миксат. Признати мађарски књижевник Коломан Миксат преминуо је у суботу изненадно.

Санкционисан. Закон о проширењу изборног права у Хрватској и Славонији, који је донио ових дана хрватски сабор, санкциони-сан је.

Избори у Угарској. Избори за угарски сабор одређени су. Избори ће се држати у 413 изборних срезова. Они су одређени овако: 19. маја вршиће се избори у 337 срезова, 20. у 49, 21. у 16, 23. у 1, 24. у 4, 25. у 1, 26. у 1, 27. у 1 и 28. у 2 изборна среза. Данас су дакле главни избори.

Босански исељеници. У времену када је у Босни била изборна борба, из Босне се за Турску иселило сто породица. Они су махом упућени да се настане у околини Петрича. У Велесу је до сада настало 60 породица, у Кочану 120, у Гилану 70, у Призрену 150, у Љуми и Ђаковици по 1000 породица.

Осуђен Хоффрихтер. Аустријски официр Хоффрихтер, који је цијанкалијем хтио да отрује многе официре аустриског генералштаба, осуђен је на двадесет и пет година тешке тамнице. Како су на њему примјећени знаци душевног застројства, то је упућен на посматрање.

Парастос добротворима цетињске сиротиње. У знак сјећања и благодарности приложеницима цетињској сиротињи, који су својим завјештајем истој завјештали своје куће на Цетињу, општинска управа сваке године у овд. влашкој цркви на дан 21. маја даје помен за покој њених душа, па ће тога дана и овај парастос бити упућен на цетињску сиротињу.

Вријеме. Објавили смо у овом дану продуживали су се све до јутрос. Када је официр изишао из јуче и прекуче, а особито преко ноћи, била је силна киша са грмљавином и вјетром. Данас је био лијеп дан, али како није небо без облака, те се послје подне излио силан пљусак.

Краљ Ђорђе V.

— Досадањи живот новог енглеског краља —

Нови енглески краљ Ђорђе V. рођен је 3. јуна 1865. године. Као други син краљевског пара он најприје није био одређен за престолонашљење него за гардеру у марињу.

Ђорђе је проживио веселу младост у Сендрингему, увијек у друштву са својим старијим братом Едвардом. Оба принца дошла су заједно као поморски кадети у Дертмаут, пошто су на гринвичком колеџу положили пријемни испит.

Живот, којим су млади принчеви живјели на „Британији“, био је шпартанско-војнички; они нијесу уживали никакве повластице и морали су да прођу кроз тешку поморску школу сасвим онако као и други кадети.

Године 1879. оба су принца као кадети годину дана путовали једним поморским бродом по иностранству, па су посјетили чак и Западно Индију.

Вративши се с овог пута краљевски принчеви остали су у завичају једва три мјесеца, па су се онда опет укрцали на дужи поморски пут. Овога пута су посјетили и Африку и Аустралију, где су се задржали скоро годину дана. Затим их је пут одвео у Јапан, Кину, преко Сингапура на Целон, кроз Суејски Канал у Средоземно Море, па у Египат и Грчку.

Послје скоро двогодишњег одсуства браћа су се вратила дома. У Осборну их је посјетили њихова баба краљица Викторија; неколико дана доцније кризману су.

У години 1882. оба принца провела су шест мјесеца у Лозани, да темељно изуче француски, а идуче године браћа су се растали: Херцог од Клеранса отишао је у Кебрил а Ђорђе се одлучио, да остане код морине, који је био страшно наклоњен. То је у толико интересантно, што

је он (као и Нелсон и многи други знатни поморски јунаци) увијек жестоко патео од морске болести.

У години 1891. разбољео се у Дублину од тифуса, и тек што се почео опорављати од тешке болести, кад његов старији брат Едвард, херцог од Клеранса, који је имао да буде престолонашљеник, умре у јануару 1892. године од инфлуенце.

Овај догађај је, разумије се, на мах промијенио цео живот Ђорђев. Он је оставио марињу, па је, да би се усавршио у њемачком језику, отишао је у Хајделберг, где је живио у кући професора Инеа.

Године 1893. априла 20. Ђорђе се заручио са својом сестром Викторијом од Тека, „принцезом Меј“. Свадба им је била 23. маја исте године.

У овом браку имали су шесторо дјеце: принца Едуарда Алберта, који је рођен 10. јуна 1894. и сада посјеђује маријску школу у Осборну, онда принца Алберта, принцезу Викторију Александру, принца Хенрија, принца Ђорђа и принца Џона, који је рођен 1905. године.

Принц и принцеса од Уелса, то је титула, коју је носио престолонашљенички пар — путовали су у Аустралију и Канаду, где су дочекали с великим одушевљењем. Недавно је принц поново био у Канади.

Године 1904. су принц и принцеза посјетили Беч, а године 1905. путовали су у Индију.

За вријеме свога дјетинства принц Ђорђе био је највеселији изданик краљевске породице и његови дјетински настанци, који су остали чувени у Сендрингему, пријестоном двору његовог оца, уносили су врло много веселости у миран грађански живот на двору краљице Викторије.

Још и данас се многи дворани сјећају једног таквог настанка: принчевог. У двору су радили сликари и декоратери и већ су били скоро готови с послом, кад једног вечера мали принц пађе четке и фарбе, на стади он мазати по већ готовим сликама, тако да је сутра дан било маријнаст и недатно како изгледају слике, све фреске са принчевом корекцијом.

Њега је био маријски кадет, принц Ђорђе, који је такође био жив и несташан, а је био од највећег уживања било му је, да се од њега попусти својом брзином пратити његове измислике веселаче, па кад види да су се поплашили од судара, да разумије се скрене чамац и да се слатко смеје.

Њега је био маријски кадет, принц Ђорђе, који је такође био жив и несташан, а је био од највећег уживања било му је, да се од њега попусти својом брзином пратити његове измислике веселаче, па кад види да су се поплашили од судара, да разумије се скрене чамац и да се слатко смеје. Када је принц Ђорђе попустио официрску одговорност, као да се цео његов карактер потпуно преобразио. Озбиљан, коректан, резервисан, до крајности тачан у детаљима службе, принц Ђорђе гледао је прије свега на то, да његови претпостављени као и његови потчињени забораве на његово краљевско поријекло. Према претпостављенима држао се с принципалним резектом, потчињенима није никада допуштао, да му указују веће спољашње почести, него што је то припадало његовом официрском рангу.

При том је овај строги официр био и филантроп, који се старао, да учине на војнике више очинским опоменама и обећањима награда, него казнама.

Аванзовање овог узоритог официра било је брзо, али свако унапређења у војничкој хијерархији заслужио је прописаним испитима, које сјајно полагао. Имао је особито напмање и био први таленат за математику.

По свом спољашњем изгледу енглески краљ, необично личи на свог рођака цара Никољу II, само је од њега већи растом и има снажнију боју.

Књижевност

Писма трговачкој омладини. Новосадска трговачка омладина објављује:

Важно за трговце, занатлије и сву привредну омладину!

Изаšla је и у трећем издању књига г. Челе Мијатовића, писма Трговачкој Омладини: „О условима успеха“, а издала је је Биоградска Трговачка Омладина.

Писац је у овој књизи изнио све оно, што и осим стручног трговачког знања, скрива у себи тајну безусловног успеха. Препоручујемо ову добру књигу свима Србима трговцима, помоћницима, привредницима, занатлијама и свима осталима пријатељима српске привреде, јер је ова једна од најбољих књига за нашу честиту привредну омладину.

Новосадска Трговачка Омладина узела је себи у задаћу, да што више примерака ове корисне књиге распростре међу редове наше омладине, те ко жели ову књигу да има, нека се обрати на управу Новосадске Трговачке Омладине, која има једино искључиво право расподаје за цијелу Аустро-Угарску монархију. Цијена је књиге К 1 — а ко пошаље К 1-10 унапријед, добија књигу франко.

Наша пошта

Боан, Г. Теофилу Ђођари. Лист се шиље уредно, а што га ви добијате осми дан, до нас није кривица. Обратите се поштанској управи.

— Полагодишња претплата примљена је од ове господе: Кап. Милутина Радоњића, Алексе Чукића, учитеља, Велимира Протића, свештеника, Зака Марића, трг., Милана Лалевића, трг., Јована Шаровића, трг., — сви из Андријевице. Даље од господе: Ком. Костадинови Микића, кап. Радола М. Стаматовића, писара Вуксана М. Драговића, Сава Ш. Поповића, свешт., официј. Јанка М. Поповића, Вуксана М. Бошковића, Милете М. Јокића и Гавра В. Пауновића — сви из Велике; и од г. Вишка Кордића из Подгорице. Претплата за цијелу годину примили смо за Читанцију у Д. Граду, а до краја године од г. ком. Јовице Рибеза из Никшића.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС

Изашла је из штампе моја књига:

КЊАЗ НИКОЛА I као пјесник

Књига, којој су додате 15 нових пјесама Књажевље, износи 10 штампаних табака обичне осмине, а цијена јој је 1. перл. и 20 пара.

Скупљачима уступам на сваких десет претплатника једну књигу.

Молим све своје пријатеље и пријатеље српске књиге, да би се извољели узети око прикупљања претплата и да што прије пошаљу спискове претплатника са поштом.

Цетиње, 13. маја 1910 год.

проф. П. Вучковић,

Мин. Просвјете и Цркв. Послова

СВОЈ СВОМЕ

ВАЖНО ЗА СВАКОГА, А НАРОЧИТО ЗА НАШЕ ТРГОВЦЕ

ПРВА СРПСКА АГЕНТУРНА И КОМИСИОНАРСКА

РАДЊА

ХРИСТИФОРА МОРАВЦА У ПОДГОРИЦИ

Отпочела је свој рад, те прима и најсавјесније обавља наруџбе.

Ово је једина и најсолиднија Агентурна и комисионарска радња преко које се могу све врсте трговачке робе а нарочито:

Кафа, Шећер, Брашно, Пиринач, Петролеум, Кожа, Шпирит, Свијеће, Сапун, Сардине, Чоколада, разни Ликери и Минералне Воде,

како по најнижим дневним цијенама тако и уз најповољније услове поручити.

СВОЈ СВОМЕ